Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 52 | Vilnius 1938 m. spalio 20 d. (ketvirtadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

Nauji Vokietijos reikalavimai. Prancūzų spaudos sensacijos. Lietuvoje panaikinamas karo stovis. Lietuvių meno paroda užsienyje.

Lietuvos Valstybės Taryba. Prancūzija ir Belgija. Vakar priešai — šiandien draugai. Rygos Lietuvių gimnazijos jubiliejus.

KADA GALĖSIME RAMIAI GYVENTI

Netrukus sueis 20 metų, kai pasibaigė Didysis karas, o pasaulis vis dar neturi ramaus gyvenimo, vis kažko laukia, vis neramus. Didžiajam karui pasibaigus, geros valios žmonės tikėjosi, kad po metų kitų, šiaip taip apgydžius kardo ir ugnies padarytas žaizdas, galima bus ramiai pagyventi. Kur tau! Tuojau, karui pasibaigus, vėl prasidėjo valstybių ginklavimasis, atsirado laimėtojų ir nuskriaustųjų ir tuo būdu iki šiol per 20 metų neturime ramaus gyvenimo.

Jei dar anksčiau iškilęs tai vienur, tai kitur tarp tautų ar valstybių nesusipratimas baigdavosi demonstracijomis ir šiokiu tokiu susitarimu, tai šiemet neramumai pasiekė aukščiausį laipsnį, kada per keliolika metų sustiprėjusi Vokietija pradėjo statyti tokius reikalavimus, prieš kuriuos nieks nieko negalėjo pasakyti. Priešingai, Europos didžvalstybės, kurios dar vakar diktavo vokiečiams sąlygas, šiandien patys turėjo priimti vokiečių padiktuotus reikalavimus.

Dar dėl Austrijos užėmimo Anglija su Prancūzija nors protestų notas įteikė, o atėjus Čekoslovakijos eilei, anglai su prancūzais ne tik be jokio pasipriešinimo sutiko atiduoti vokiečiams Čekoslovakijos dalį, bet dar patys padėjo.

Tačiau, kaip žinome, visi tie įvykiai jautriai buvo visos Europos tautų pergyventi, o ypač todėl, kad bijotasi karo, kurio baisumą gerai dar menąme. Ir jeigu Anglijos premjerą žmonės džiaugsmingai sveikino ir Miuchene ir Londone, jeigu Prancūzijos premjeras, sugrįžęs iš Miuncheno, buvo užverstas padėkos telegramomis ir laiškais, tai visų pirma todėl, kad buvo išvengta karo. Milijonai žmonių neklausia, kokia kaina buvo pirkta taika, nesisieloja dėl tautų garbės įžeidimo, bet džiaugiasi, kad nebus karo, kad galės ramiai gyventi. Toks džiaugsmas tikrai visur buvo juntamas tuojau po Miuncheno konferencijos ir visi buvo įsitikinę, kad karo pavojus galutinai praėjo, kad prasidės ramaus gyvenimo laikotarpis.

Bet vėliau vėl ėmė rodytis neraminančių žinių, vėl žmonės susirūpino netikru rytojumi. Ir ne vien todėl, kad dar neišspręstas Vengrijos - Čekoslovakijos ginčas, bet visų pirma todėl, kad Europos didžvalstybių vadai, iš vakaro pasirašę Miunchene Čekoslovakijos padalinimo aktą, jau kitą dieną pradėjo vieni prie kitų reikšti pretensijų. Anglija nutarė padidinti savo kariuomenę, vokiečiai pareiškė tuo esą nepatenkinti ir taip pat pagrasė, kad ginkluosis.

Vadinasi, ir vėl pradedama kalbėti apie kariuomenių didinimą ir apie naujus ginklus. Tai jau tikrai nieko gero nepranašauja ir taikos nestiprina. Kalbant apie tai, reikia pažiūrėti teisybei į akis ir išsidėmėti, kad, kol didžvalstybės reikš pretensijų prie mažesnių ir mažų valstybių, tol karo Europoje nebus. Bet kai ateityje pritruks Čekoslovakijų ir kai didžvalstybės viena prieš kitą pasišiaus, tada karas bus neišvengiamas.

Kada tai įvyks, vienas Dievas tik žino; to negali numatyti net labiausiai įgudę ir apsukrūs diplomatai. Antra vertus, metai anksčiau, metai vėliau,—nesvarbu. Daug svarbiau pažymėti patsai faktas, kad žmonės vis nesusilaukia ramesnio gyvenimo, kurio yra taip pasiilgę ir ištroškę. Ir tai visiškai suprantama, nes nuo 1914 iki 1918 metų pergyveno baisųjį karą, kuriam pasibaigus, iki šiol vis dar nėra tikrumo, kad ryt poryt neprasidės naujos žmonių savitarpės žudynės.

Neužtikrino iki šiol ramaus gyvenimo nei demokratinės, nei diktatorių valdomos valstybės, neužtikrino ne mažos, nei didelės konferencijos, neužtikrino ir Tautų Sąjunga. Žodžiu, šiuo metu visame pasaulyje nėra jėgos, kuri patikrintų žmonijai ramų gyvenimą, kuri sustiprintų taiką, ir todėl nežinome, kada pagaliau galėsime ramiai gyventi.

Dėl amnestijos Lenkijoje

Nors jau artinasi valstybinė ir tautinė Lenkijos šventė, kuri bus minima lapkričio 11 dieną, o tuo pačiu ir Lenkijos nepriklausomybės dvidešimtmetis, bet amnestijos klausimas dar galutinai neišspręstas. Taip pat nežinia, ar amnestija iš viso bus paskelbta.

Dabar beveik visuose lenkų laikraščiuose buvo įdėta šitokia žinia:

„Kalinių globos patronatas paruošė Vyriausybei ir Teisingumo ministerijai memorialą dėl amnestijos paskelbimo ryšium su nepriklausomybės dvidešimčio jubiliejumi.

Tame projekte yra numatyta dovanoti bausmė trijų rūšių kaliniams:

1) Nepilnamečiams kaliniams nuo 13 iki 17 metų,

2) Nepilnamečiams kaliniams, kurie bausmes atlieką ne pataisos namuose, bet paprastuose kalėjimuose,

3) Asmenims, kurie pirmą kartą yra nubausti nedaugiau, kaip vieneriems metams kalėjimo.

Kalinių globos patronatų turimomis žiniomis, jeigu patronato projektas būtų priimtas, amnestija paliestų 20.000 kalinių".

Ko reikalauja vokiečiai?

Anglų spaudos pranešimas

Rugsėjo 25 dieną pasakytoje kalboje Vokietijos kancleris Hitleris aiškiai išsitarė, kad Vokietija, atgavusi Sudetų kraštą, daugiau Europoje teritorinių reikalavimų nestatysianti.

Toksai pareiškimas visoje Europoje padarė labai gerą įspūdį, bet netrukus pradėta tų žodžių tikrumu abejoti, o ypač kai ėmė bruzdėti Prancūzijos ir Danijos vokiečiai, statydami savo vyriausybėms didelius reikalavimus.

Dabar vėl anglų spaudoje pasirodė žinių apie naujus šešis vokiečių reikalavimus. Pasak anglų dienraščių, Vokietijos vyriausybė įteikė Anglijos ambasadoriui Berlyne naują planą, kaip pertvarkyti politinis Europos gyvenimas.

Tame plane yra šie šeši punktai:

1) Vokietija garantuos Prancūzijos sienų neliečiamybę,

2) Vokietija garantuos dabartinės Britų Imperijos žemių neliečiamybę,

3) Anglija, Vokietija ir Prancūzija apribos savo karo aviacijos jėgas, sudarydamos tam tikras sutartis,

4) Prancūzija ir Anglija pasižadės nedaryti jokių sutarčių su Sovietų Rusija,

5) Prancūzija ir Anglija duos Vokietijai laisvas rankas Rytuose ir

6) Prieškarinės vokiečių kolonijos, kurias dabar valdo Prancūzija ir Anglija, bus sugrąžintos Vokietijai.

Anglų spauda, pranešdama apie naują vokiečių planą, sutartinai rašo, kad vokiečiai reikalauja labai daug, o nežada nieko.

Lietuvoje panaikinamas karo stovis

Lietuvoje beveik visą nepriklausomybės laikotarpį buvo neatšauktas karo stovis. Tiesa, tą karo stovį šiaip padorūs piliečiai jau buvo ir užmiršę, nes jis nesudarė niekam jokių žymesnių suvaržymų. Karo stovį galėjo pajusti tiktai įvairūs nusikaltėliai bei priešvalstybiniai gaivalai, patekę į teisingumo organų rankas. Mat, karo stoviui esant, už prešvalstybinį veikimą ir kai kuriuos kitus nusikaltimus smarkiai baudžiama, pritaikomi griežtesni įstatymai.

Besitęsiant karo stoviui, tarp Lietuvos ir Lenkijos nebuvo diplomatinių santykių ir šiap naujai atstatytai valstybei besitvarkant, karo stovis teikė kai kurios paramos krašto saugumui, tvarkai ir ramybei. Karo stoviui pakeisti buvo reikalinga išleisti eilę įstatymų viešosios tvarkos ir krašto saugumo reikalais. Dabar Lietuvos valstybė visais atžvilgiais jau tiek yra susitvarkiusi, kad karo stovį galima atšaukti.

Vyriausybė jau perdavė Seimui karo stovio panaikinimo įstatymą, pavadintą nepaprastos padėties įstatymu. Juo nustatoma, kad vidaus reikalų ministeris, o Klaipėdos krašte gubernatorius prižiūrės saugumo atžvilgiu spaudą, draugijas, susirinkimus, eisenas, vėliavas, piliečių kilnojimąsi ir panašiai. Šiais reikalais vidaus reikalų ministerio ir gubernatoriaus parėmai galės būti skundžiami Vyriausiam Tribunolui.

Seimui priėmus šį įstatymą, karo stovis bus atšauktas.

Prancūzai kalba vis atviriau

Savo metu buvome minėję, kad kai kuriuose prancūzų dienraščiuose pasirodė sensacingų straipsnių, kuriuose siūloma Dancigą ir Pamarę atiduoti Vokietijai.

Prieš tokius projektus griežtai užreagavo visa lenkų spauda. Dabar agentūra Pat praneša apie naują, daug agrasingesnį Prancūzijos parlamento atstovo straipsnį.

Atstovas de Kerillis dienraštyje „Epoque", apibūdinęs susidariusią po Miuncheno konferencijos Europoje padėtį, įrodinėja, kad Vokietija, apsidraudusi Rytuose, Prancūzijos atžvilgiu turi laisvas rankas.

Savo straipsnyje atstovas de Kerillis šitaip rašo:

„Prieš kelias dienas vienas diplomatų pareiškė, kad Prancūzija negalės sudaryti sąjungos Rytuose, iki Vokietija su Rusija pasidalins tarp savęs Lenkiją ir sudarys bendrą sieną. Galimas daiktas, kad tai yra tiesa, bet dar jos nepatikrinome".

Savaime aišku, kad tokiais straipsniais piktinasi visa viešoji lenkų opinija.

Prancūzai įrodinėja-vokiečiai užginčija

Prancūzų spaudoje, o po to ir kitų tautų spaudoje vis dažniau pasirodo žinių, kad paskutiniu metu neva tai asančios vedamos derybos dėl Dancigo ir Poznanės.

Tokias žinias griežtai paneigia vokiečių spauda. Ir taip, įtakingas dienraštis „Frankfurter Zeitung" ir vyriausias hitlerininkų partijos organas „Angriff" įrodinėja, kad visos žinios apie derybas Dancigo ir Poznanės klausimu esančios pramanytos, nes tarp Lenkijos ir Vokietijos kalbamu klausimu nebuvo tartasi.

Be to, „Angriff" teigia, kad tokios žinios esą tyčia skleidžiamos, neramumams žmonėse palaikyti. Todėl, laikraščio nuomone, su panašiomis žiniomis reikėtų griežtai kovoti.

APIE ĮVYKIUS PANEVĖŽYJE

Šio mėn. 18 dieną kai kuriuose lenkų laikraščiuose buvo įdėtas šitoks oficiališkos telegramų agentūros Pat pranešimas:

„Šio mėn. 9 dieną Panevėžyje prie lenkų gimnazijos įvyko rimtų susirėmimų tarp lenkų ir lietuvių studentų. Pro gimnaziją praėjo lietuvių studentų grupė provokatoriškai šūkaudami prieš lenkus; prieš tai užreagavo lenkų jaunimas. Tą pačią dieną lietuviai užatakavo lenkų jaunimą, kuris išeidinėjo iš bažnyčios ir apmėtė akmenimis.

Panašios provokacijos pasikartojo ir kitomis dienomis. Eilė lenkų mokinių buvo sužeistų. Tenka pridurti, kad paskutiniu metu represijos prieš lenkus Lietuvoje sustiprėjo. Tarp kitko suimta ir patalpinta kalėjiman dvi mokytojos p. Mancevičiūtė ir p. Zdanavičiūtė už privatinį lenkų kalbos mokymą".

Tiek oficiali agentūra. Prie jos paduotos žinios galime tik pridurti, kad Panevėžio mieste nėra nei lietuvių nei lenkų studentų, nes ten nėra universiteto.

— Kauno konservatorijoje aukštąjį muzikos mokslą eina 296 studentai—167 vyrai ir 129 moterys.

— Kaune įsisteigė nauja draudimo bendrovė „Kooperacija" su 750.000 litų kapitalu. Ji draus daugiausia laivus ir jūromis gabenamas prekes. Bendrovę įkūrė lietuviškos ekonominės organizacijos.

— Šiemet Valstybės Teatro drama iš Kauno ir Klaipėdos daugiau lankys provinciją su savo vaidinimais.

— Lapkričio mėn. 24 - 27 dienomis Kaune šaukiamas Lietuvos inžinierių ir architektų suvažiavimas. Be kita ko, suvažiavime pirmą kartą bus rodoma filma apie Lietuvos architektūros ir technikos pažangą.

— Rugsėjo mėnesį iš Lietuvos emigravo 104 žmonės, daugiausia žydai į Palestiną.

Kas iš to išeis

Naujas Vokietijos planas sukėlė ant kojų Prancūzijos ir Anglijos diplomatus, kurie po Miuncheno konferencijos norėjo bent kiek pasilsėti.

Tuo tarpu dar nežinia, koks bus šio memorialo likimas? Galimas daiktas, kad jame išdėstytus klausimus apsvarstyti ir išspręsti bus sušaukta keturių didžvalstybių konferencija, ar gal net ir daugesnio valstybių atstovų pasitarimas, nes, išpildžius naujus vokiečių reikalavimus, tikrai būtų sudaryta nauja politinė, ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje, padėtis.

Laukiant šio memorialo išsprendimo, visi anglų dienraščiai jau dabar rašo, kad tai yra nepaprastai dideli reikalavimai. Vokietija, nieko iš savo pusės neduodama, nori apriboti Prancūzijos ir Anglijos ginklavimąsi, nori turėti laisvas rankas Rytuose ir gauti visas, prieš karą valdytas, kolonijas.

Lietuvos meno parodos užsieniuose

Lietuvos dailininkai dar neseniai turėjo dvi organizacijas, kurios dabar yra susijungusios į vieną Lietuvos Dailininkų Sąjungą. Visi dailininkai, būdami vienoje organizacijoje, turi daugiau pajėgų ir užsimojimų didesniems darbams. Tas matyti ir iš neseniai įvykusio visuotinio dailininkų susirinkimo.

Be kitų darbų, Dailininkų Sąjunga artimiausiu laiku numato suruošti Lietuvos meno parodas Vengrijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Čekoslovakijoje ir Švedijoje, o vėliau ir kitur. Pirmoje eilėje parodos ruošiamos tuose kraštuose, kurių meno parodos buvo suruoštos Lietuvoje. Galimas daiktas, kad Lietuvos meno parodos bus suruoštos ir Jungtinių Amerikos Valstybių kai kuriuose miestuose, kur daugiau gyvena lietuvių.

Dabar visi dailininkai ruošiasi jubiliejinei meno parodai, kuri bus atidaryta Kaune gruodžio mėn. 4 ir tęsis iki sausio mėn. 15 dienos Eksponatai šiai parodai priimami iki lapkričio mėn. 25 dienos. Parodoje bus skulptūros, tapybos, grafikos ir pritaikomojo meno skyrius. Paroda pilnai pavaizduos pastarųjų laikų Lietuvos meną; joje dailininkai parodys daug savų kūrinių, jokiose parodose dar nebuvusių.

Gyvenamasis momentas reikalauja daugiau veiklumo

Gyvename ypatingą laikotarpį, kuris vadinamas dinamizmo arba įtampaus veiklumo laikotarpiu. Tasai dinamizmas reiškiasi tarptautinėje politikoje ir vidujiniame valstybių gyvenime. Ir visai suprantama, kodėl taip yra. Juk šiais laikais, pradėjus tautoms savo tarpe labiau bendrauti, prasidėjo taip pat didelis tautų lenktyniavimas visose gyvenimo srityse. Kiekviena tauta įtemptomis jėgomis stengiasi geriau pasirodyti už kitas tautas, stengiasi bent vienoje srityje išsimušti į pirmąsias eiles; stengiasi atlikti ką nors geriau, greičiau ir prašmatniau už kitas tautas. Neveiklioms, nedarbščioms ir apsileidusioms tautoms lemta tįstis tik kitų tautų užpakalyje. Dar blogiau. Tautos, kurios nesistengia parodyti veiklumo ir ryžtingumo kovoti už savo būvį, būna paprastai judresnių ir labiau ryžtingų tautų išnaudojamos. Dažnai neveiklios tautos būna vergiamos veiklesniųjų tautų, dažnai taip pat netgi nepriklausomos ir galingos tautos, būdamos nepakankamai veiklios, yra priverstos nusileisti toms tautoms, kurios aiškiai ir drąsiai reiškia savo nusistatymą tokių ar kitokių reikalų atžvilgiu.

Imkime, pavyzdžiui, paskutiniuoju laiku įvykusius įvykius tarptautiniame gyvenime. Kas laimėjo šiame diplomatiniame lošime? Laimėjo Vokietija, kuri parodė nepaprastą susiklausimą, vieningumą ir griežtumą tiek Čekoslovakijos, tiek didžiųjų demokratijų atžvilgiu. Kad Čekoslovakija pralaimėjo, nėra ko stebėtis. Nuostabiausia ir reikšmingiausia betgi, kad pralaimėjo didžiosios demokratijos, t. y. Anglija (pirmoj eilėj), Prancūzija ir Jungtinės Amerikos Valstybės. Šios visos valstybės žadėjusios neprileisti prie Čekoslovakijos suskaldymo, paskiau pačios vertė Čekoslovakijos vyriausybę nusileisti Vokietijos reikalavimams.

Pralaimėjo todėl, kad neparodė griežto ir vieningo nusistatymo, tuo tarpu, kai Vokietija šiuo kartu pasirodė labai veikli ir ryžtinga. Pagaliau ne tik šiuo kartu Vokietijos veikimui kitos valstybės buvo priverstos nusileisti.

Hitleriui ėmus valdyti, Vokietija pasiekė visą eilę laimėjimų, kurių kiekvienas buvo labai didelis smūgis buvusiai tarptautinės politikos santvarkai ir visuotinei taikai. O kur dar yra Italijos ir Japonijos laimėjimai?

Esančioms šiose valstybėse santvarkoms galima daug ką prikišti, galima būti didžiausiu šių santvarkų priešininku, bet negalima visai paneigti tų laimėjimų, kuriuos šios valstybės pasiekė savo ryžtingumo ir veiklumo dėka.

Čekoslovakijos mažumos taip pat laimėjo tik savo veiklumo ir ryžtingumo dėka. Tiesa, Čekoslovakijos tautinių mažumų gyvenimas ir taip buvo visai pakenčiamas, bet jeigu jos nebūtų rodžiusios veiklumo, tai niekuomet nebūtų išsikovojusios to, ką dabar yra laimėjusios.

Taigi tarptautiniai įvykiai rodo, kad tik ryžtingu ir drąsiu veikimu galima ką nors laimėti. Iš tų įvykių turėtų daug to pasimokyti tiek didžiosios demokratijos, kurios dabar labai negražiai dėl savo neryžtingumo pralaimėjo, tiek kitų šalių tautinės mažumos.

Tiesa, kai kur tautinių mažumų padėtis yra žymiai sunkesnė. Jos nevisuomet gali parodyti savo veikimą, kaip reikiant, atseit, kaip galėtų parodyti. Bet tai dar nereiškia, kad tautinės mažumos turėtų nuolat skųstis nepalankiomis sąlygomis ir nieko neveikti. Geresnes gyvenimo sąlygas gali išsikovoti tik tas, kas tų geresnių sąlygų yra reikalingas. O tam, be abejo, reikia nepaprasto veiklumo, ryžtingumo, sumanumo ir apsukrumo. *Juo gyvenimo sąlygos yra sunkesnės, juo daugiau turi būti rodoma veiklumo, didelio fizinių ir moralinių jėgų įtempimo ir netgi pasiaukojimo.*

Tad gyvenamasis momentas reikalauja ypatingo veiklumo ir judrumo. Jeigu viena pusė yra veikli, o antra neveikli, tai šiai pastarajai visuomet bus skirta pralaimėti. Norint nepasiduoti, būtina į veiklumą atsakyti tik ryžtingu veiklumu.

A. P.



Lietuvos Valstybės Tarybos nariai. Stalo gale Tarybos pirm B. Masiulis, jo dešinėje — pirm. pavaduotojas J. Papečkys, J. Vileišis, Jurgis Kalvaitis ir J. Anysas; Tarybos pirm. kairėje—J. Navakas, J. Byla, J. Pikčilingis ir prof Vl. Jurgutis.

Lietuvos Valstybės Tarybos dešimtmetis

Suėjo dešimts metų, kai buvo įsteigta Lietuvos Valstybės Taryba. Lietuvos Konstitucija ir Valstybės Tarybos įstatymas nusako šitokius šios įstaigos uždavinius: ruošia įstatymų ir taisyklių projektus, tvarko ir derina veikiančius įstatymus, pareiškia nuomones teisės klausimais, ar vykdomosios valdžios organų įstatymai, taisyklės ir instrukcijos sutinka su veikiančiais įstatymais ar ne. Taigi Valstybės Taryba dirba teisės kūrybos ir teisės aiškinimo darbą.

Lietuvos teisės įstatymų leidimo, jų derinimo ir aiškinimo darbas yra labai painus ir sunkus. Lietuva paveldėjo net ketveriopus įstatymus. Suvalkijoje veikė Napoleono kodeksas, visoj Didžiojoj Lietuvoj — rusų įstatymai, Klaipėdos krašte Vokietijos įstatymai ir Palangos rajone dar specialūs Kuršo įstatymai. Tuos visus įstatymus negalima buvo panaikinti, nes nebuvo savų įstatymų jiems pakeisti. Tiktai buvo nustatyta, kad, jau neveikia tie įstatymai, kurie yra priešingi Lietuvos Valstybės Konstitucijai. O kurie priešingi, kurie ne, nevisada lengva išaiškinti. Prie gausybės svetimųjų tebeveikiančių įstatymų prisidėjo ir Lietuvos Valstybės jau išleistieji ir leidžiamieji įstatymai.

Todėl suprantama, kad ir vyriausybei, ir seimui, ir valstybės tarybai tenka daug darbo, beruošiant naujus įstatymus, senųjų pakeitimus ar papildymus. Bederindama veikiančiuosius įstatymus Valstybės Taryba per praėjusį dešimtmetį nudirbo didelį darbą. Ji pati paruošė daug naujų įstatymų projektų, persvarstė vyriausybės ar seimo paruoštus, padarė daugybę įstatymų aiškinimų. Valstybės Taryba pati negali leisti ar įvirtinti įstatymus. Ji dirba tiktai teisės žinovų darbą, nes Valstybės Tarybos nariai ir bendradarbia yra visi patyrę teisininkai.

Dabar svarbiausias Valstybės Tarybos darbas yra Lietuvos civilinio teisyno ir baudžiamojo kodekso rengimas. Tai įstatymų rinkiniai, kurie pakeis svetimųjų dar tebeveikiančius šių sričių įstatymus Lietuvoje.

V. D. V.

Prancūzija - Belgija

1938 m. spalių 12 dieną Paryžiuje įvyko Belgų karaliaus Alberto I paminklo atidarymas. Paminklas pastatytas gražiausioj Prancūzijos sostinės aikštėj — Plac de la Concorde. Atidarymo iškilmėse dalyvavo dabartinis Belgų karalius Leopoldas III, visa karališka šeimyna, ministerių kabinetas ir kariuomenės atstovai. Iš Prancūzijos pusės dalyvavo respublikos prezidentas Lebrenas, ministerių kabinetas ir generalicija.

Ta proga pasakė prezidentas Lebrenas ir Leopoldas III nuoširdžias kalbas, kuriose apibūdino Alberto I žymesnius gyvenimo ir būdo bruožus ir taip pat pažymėjo abiejų tautų Prancūzijos ir Belgijos glaudaus bendradarbiavimo norą ir reikalą.

Pažiūrėję į žemėlapį, pamatysime, kad abi šios valstybės sudaro vieną geografinį vienetą. Belgija yra lyg šiaurės Prancūzijos tąsa. Abi jos priklauso prie Vakarų Europos, abi jos bijo to paties priešo — Vokietijos ir abi ieško būdų nuo jo apsiginti.

Belgija ypatingai daug patarnavo Prancūzijai Didžiojo karo metu, kada Vokietija, sulaužiusi jos neutralitetą, norėjo lengvai pereiti per Belgiją ir iš šiaurės suduoti Prancūzijai mirtiną smūgį. Tačiau Belgija, valdoma tuomet Alberto I, užpuolikams griežtai pasipriešino, ir jos žemėse, Yperio balose išsilaikė per visą karą, ketverius su puse metų frontą, apsaugodama tokiu būdu Prancūzijos šiaurės žemes nuo karo sunaikinimo. Prancūzai to žygio neužmiršo. Karaliui Albertui I tragiškai žuvus kalnuose 1934 m. vasario 18 d., kilo sumanymas pastatyti paminklą ir tokiu būdu išreikšti dėkingumą žuvusiam karaliui ir visai jo valdomai tautai, nes kaip sako Meeterlinkas, kurio žodžius pavartojo savo kalboje prezidentas Lebrenas, „Be karaliaus Alberto I viska būtų buvę įvykę kitaip ir istorija būtų neturėjusi vieno iš gražiausių ir kilniausių savo lapų“.

Leopoldas III, paėmęs valdžią po tėvo mirties, vedė ir veda politiką maždaug ta pačia kryptimi.

Belgijos vairavimas yra nelengvas dalykas, tai valstybė kuri susideda iš dviejų tautų: *velonų*, kurie kalba prancūziškai ir laikosi Prancūzijos politikos orientacijos, ir *flamandų*, kurie, įsigalėjus Vokietijoj hitlerininkams, ir patys būdami germaniško kraujo, labiau linkę yra prie Vokietijos. Ypatingai šiomis paskutinėmis karo pavojaus dienomis tas pažiūrų skirtumas aiškiai buvo matomas. Velonai norėjo dėtis kartu su Prancūzija — Anglija, o flamandai reikalavo eiti kartu su vokiečiais.

Belgijos viešąją opiniją įžeidė neseniai paleistos paskalos, kad Anglija neva žadanti atiduoti Vokietijai dalį Belgijos kolonijų—Pietų Kongą. Belgai tačiau yra tvirtai nusistatę Kongo iš savo rankų neišleisti. „Mes lygiai kovosime už Kongą kaip ir Belgiją“ – sako jie.

Reikia manyti, kad jei toks klausimas ir iškiltų. Prancūzija palaikytų Belgiją, nes Prancūzijai reikalinga turėti stipri Belgija. O stipri Belgija, tai tiesiog neįveikiama siena, tvirtovė, kuri saugoja Prancūziją iš rytų. Be to, kaip gyvenimas parodė, belgai yra labai drąsūs ir karingi. Taigi dėl tos pačios priežasties Belgija gali pilnai pasitikėti Prancūzija, kuri niekuomet jos nepuls, nes Belgija, gindama save, gina ir Prancūziją. Todėl nenuostabu, kad šios dvi valstybės palaiko artimus ryšius, nes viena kitai yra reikalingas.

St.

DRAS MARTYNAS YČAS. 8)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Toliau kilo klausimas, kas daryti su pačiu Centro Komitetu. Ar jam pasilikti Vilniuje, ar vykti drauge su pabėgėliais į Rusiją? Ilgai svarstyta, ilgai galvota, bet prieita nuomonė, kad reikia vienai pusei Komiteto važiuoti į Rusiją, kitai pasilikus atstovauti okupuotą Lietuvą prieš vokiečius. Bet kas pasiliks, o kam reikės važiuoti? Šį klausimą galutinai išsprendėme, kai aš vėl sugrįžau į Vilnių.

Susitarta, kad pirmiausia turįs važiuoti pirmininkas M. Yčas, su juo St. Šilingas, P. Leonas, kun. K. Alšauskas ir A. Tumėnas. Jau ir be to buvo Maskvoje J. Naruševičius.

Aš tuojau ir išvažiavau. Nuvykau į Petrapilį. Čia susikalbėjau su A. B. Neidgardu, kad visi pinigai, Tatjanos komiteto asignuoti, pasiliktų Vilniuje, o mes Rusuose gausime iš jų daugiau. Apie tai painformavau vilniškius.

Tokį sumanymą jau anksčiau buvau įteikęs Tatjanos komiteto pirmininkui A. B. Neidgardui. Jis tą sumanymą užgyrė ir patarė visus Centro Komitetui skirtus pinigus nuvežti į Vilnių ir tenai palikti, kad, vokiečiams jį užėmus, turėtų lietuvių organizacijos lėšų šelpiamiesiems išlaikyti.

Tik štai pačiu reikalingiausiu momentu, kai rusų kariuomenė 1915 m. rugsėjo mėnesį ėmė trauktis iš Vilniaus, kai mūsų Komitetas nežinojo, iš kur gauti lėšų, kad nors kiek apsirūpintų maistu, kad nors pradžiai vokiečiams užėjus prieglaudos ir bendrabučiai turėtų duonos,—išlenda lyg iš po žemių Juozas Tūbelis intendanto pavidale ir siūlo C. Komitetui visokių maisto produktų vagonais: lašinių, miltų, kruopų, makaronų, cukraus.

Nors mūsų buvo susitarta su Tatjanos komiteto pirmininku A. B. Neidgardu palikti visus pinigus Vilniuje, bet tų pinigų ne taip jau daug buvo, kad visa tai galėtume nupirkti.

— Kiek gi tas viskas kaštuos?

— Nieko! — atsakė J. Tūbelis. — Rusų intendantūra nepajėgia visų sandėlių iš Vilniaus išgabenti. Aš esu gavęs iš vyriausiojo intendanto leidimą perduoti, kas galima, vietos gyventojams dovanai. Taigi, eikite, imkite ir prisivežkite pilnus sandėlius visokio maisto.

Nors buvo trumpas laikas, nedaug susisiekimo priemonių Komitetas turėjo, bet vis dėlto atskirų narių darbštumo dėka sandėliai buvo prikrauti visokių gėrybių. Ypač daug vagonų teko cukraus. Sunkiausiu okupacijos laiku Vilniaus Lietuvių C. Komitetas galėjo aprūpinti savo įstaigas ir narius maisto produktais ir cukrumi.

Tą maistą išdalijęs, J. Tūbelis nuvyko į Dvinską (Daugavpilį). Čia rado seną žilą intendantą, kuris skundėsi, kad jam perdaug miltų prisiuntę. Kur juos dabar dėti! Suges ir atsakyti reikėsią! J. Tūbelis jam pataria išdalyti pafrontėje esantiems pabėgėliams. Žinoma, daugiausia kliūva lietuviams. Vokiečiai atkerta prie Švenčionių geležinkelį. Su Vilniumi jau nebegalima susisiekti. O intendanto J. Tūbelio žinion atiduota 100.000 rublių dėl karo nukentėjusiems šelpti.

Jis vyksta arkliais į Minską, kad vėl į Vilnių pakliūtų ir tenai atiduotų Lietuvių C. Komitetui tų pinigų geroką dalį. Vyksta drauge su lenkų komiteto įgaliotiniu Mickevičium. Bet tuo tarpu vokiečių armija užima Vilnių ir atkerta nuo rusų. Iš tų pinigų dalis buvo siūlyta ir lenkų organizacijoms, bet jos atsisakė imti, neturėdamos iš savo centro nurodymų. Tuo būdu visi pinigai atiteko lietuviams.

Ir dažnai intendanto J. Tūbelio knygelė buvo marginama išrašais visokių produktų lietuvių tremtinių organizacijoms. Kai mudu su J. Tūbeliu 1918 m. pargrįžome į Vilnių, cukraus Komitete dar iki valiai radome, o vilniečiai su dideliu dėkingumu atsiminė J. Tūbelio duosnią ranką.

Mano iškeliavimo dieną susirinkome į paskutinį Centro Komiteto posėdį. Parsinešėme iš Štralio kavinės kavos, o po posėdžio, kun. P. Dogeliui vadovaujant, padainavome gražių dainelių. Paskui išsibučiavome ir nuėjome pas fotografą nusitraukti. Iš čionai, draugų palydėtas, nuvykau į geležinkelio stotį. Sunku buvo skirtis, ašaros nenoromis byrėjo...

Tai tokios buvo mūsų išsiskyrimo iškilmės...

Stotyje, prie vagono sustoję, spėliojome, kur būsią geriau, prie rusų valdžios, ar prie vokiečių.

— Nei vienas, nei kitas mums neduos nepriklausomybės, — pasakė A. Smetona.

— Tuo būdu reikia laukti, kad karą pralaimėtų vieni ir kiti!—ironiškai pastebėjau aš.

Bet tokios padėties, kad karą pralaimėtų rusai ir vokiečiai, sunku buvo tikėtis.

Kaip jau buvo anksčiau minėta, 1915 metų vasarą vokiečių armija puolė Rusijos tvirtoves ir savo technikos ištobulintomis priemonėmis veikiai jas paėmė. Netekę tvirtovių, rusai buvo priversti skubiai pasitraukti. Lietuvos žemė atsidūrė karo sūkuryje. Besitraukdama rusų armija varė su savim drauge ir ramius Lietuvos gyventojus. Rusai, atsitraukdami, buvo sumanę viską sunaikinti, trobas, pašarą ir javus sudeginti, apsėtus laukus sumindžioti ir sutrempti, kad vokiečiai, užėmę šį kraštą, nieko neberastų. Toks tai buvo kažkeno sumanytas baisus planas, pakištas vyriausiajai karo vadovybei ir jos priimtas. Lietuvos ir Lenkijos atstovai Valstybės Dumoje dėl to pakėlė protesto balsą, ir šis sumanymas buvo atšauktas. Bet jau kai kuriose vietose jis buvo įvykdytas. Be šio sumanymo, žmonės dar bijojo atsidurti kovojančių armijų ugnyje, todėl ir savu noru bėgo į Rusijos gilumą. Jeigu iki šiol Lietuvių Komitetui ir kitoms nuo karo nukentėjusiems šelpti organizacijoms teko maitinti ir globoti keletą tūkstančių pabėgėlių, tai dabar, susidarius bendrai panikai, jų buvo šimtai tūkstančių. Jų virtinės užplūdo visus kelius ir vieškelius. Žmonės savais arkliais, prisikrovę kas ką paskutinę valandą suskubo sugriebti, traukė ir nežinomus kraštus. Kai kurie iš jų, pasiekę Minską ar Mohilevą, jau geležinkeliais važiavo toliau, ten, kur juos vežė. Tų minių vargas buvo be galo didelis.

(B. d.)

Rygos Lietuvių gimnazijos jubiliejus

Rygos lietuvių laikraštis „Lietuvių Balsas" praneša, kad šiemet Rygos Lietuvių gimnazija mini savo veikimo 15-kos metų jubiliejų. Tos reikšmingos Latvijos lietuvių kultūrinio gyvenimo sukaktuvės ruošiamasi tinkamai paminėti.

Pravartu būtų ir mums, šio krašto lietuviams, apie šios mūsų brolių latvių įstaigos veikimą šis tas sužinoti.

„Liet. Aidas" rašo:

„Nemaža mūsų tautos sūnų sunkiai kovojo Mintaujos, Rygos, Liepojos ir Daugpilio gimnazijų suole dėl mokymosi savąja kalba tikybos, dėl lietuviškų knygų skaitymo bei laikymo. Daugis tokių anų laikų pasiryžėlių buvo „dekoruoti" net vilko bilietais. Ir kas galėjo tada manyti, kad čia, toje pačioje mūsų brolių latvių žemėj, bus lietuvių gimnazija, kuri šiandien jau švenčia 15 metų jubiliejų.

Gimnazijos idėja augo ilgai ir sunkiai. Steigiant gimnaziją, ypač daug pasidarbuoti teko kun. A. Juodavalkiui ir Ant. Buivydui.

1923 m. jiems pavyko išgauti sutikimą iš Latvijos švietimo ministerijos įkurti lietuvių gimnaziją ir išgauti lėšų. Tik reikalavo, kad būtų sudarytas tam tikras lietuvių komitetas iš žymesniųjų vietos lietuvių, kurie imtųsi atsakomybę ne tik už ministerijos sumas, bet ir išlaikyti gimnaziją, kad nebūtų suvedžioti mokiniai, kurie įstos, jei susilikviduotų, nei mokytojai, nei pati ministerija duodanti pašalpą. Šie asmens, prireikus, savo lėšomis turėjo garantuoti gimnazijos egzistavimą, jei gaunamos iš latvių valdžios nepakaktų.

Toks komitetas ir buvo sudarytas iš žymesniųjų kolonijos lietuvių veikėjų: kan. J. Valavičiaus, pris. adv. K. Vizbaro, inž. J. Ryterio (latvio, „Rygos Balso" redakt. A. Juodavalkio, „Pašalpos" draugijos pirm.—A. Žviedrio, I lietuvių miesto mokyklos vedėjo mok. A. Buivydo ir inž. Vanago. Šių asmenų komitetą ministerija rado priimtinu ir gimnazijos paruoštus įstatus patvirtino, paskirdama pirmiesiems metams 7000 latų pašalpos.

Gimnazijos mokytojai patalpos ir veikimas

Direktoriaus pareigas eiti buvo paskirtas kun. A. Juodavalkis. Pradžioje gimnazija buvo tik realinė su lotynų kalba, anglų kalba pagal norą. Bet nuo 1928 m. pasikeista—lotynų kalba neprivaloma.

Lėšų klausimu gimnazija visuomet buvo stipriai prislėgta. Nors nepaisant to, buvo įsigyta ne tik reikalingasis mokyklos inventorius, mokslo priemonės, bet ir nemažas knygynas.

Be darbo mokinių mokslinime, daug dėmesio buvo kreipta ir lavinimuisi. Norint pakelti mokinių uolumą, buvo įvesti tam tikri pagyrimo lapai ir dovanos knygomis; ta tvarka ir dabar praktikuojama, ne tik gimnazijoj, bet ir paskirą klasę užbaigiant.

Gimnazijos pramogos

Be savo tiesioginių mokymo ir auklėjimo pareigų, taip pat rūpintasi paruošti auklėtiniams atatinkamų kultūringų pramogų. Kartą į mėnesį ruošiami mokinių vakarai, su direktoriaus ir klasės auklėtojo paskaitomis; programą sudaro bendromis jėgomis mokiniai. Tokių vakarų buvo suruošta ir minėjimų proga, pasikviečiant net garsiausias meno pajėgas. 1927 m. gimnazijos vakare dalyvavo Kipras Petrauskas ir Latvių Nac. operos ansamblis.

Ekskursijos

Be kitų auklėjamo pobūdžio pramogų, gimnazija beveik kasmet rengė ekskursijas į įdomesnes Latvijos ir kitas vietas. 1930 m. gimnazijos ekskursija aplankė Vilnių, Trakus ir kitas istorines vietas. 1931 m. buvo Lietuvos Valstybėje.

Tautinis ir kultūrinis vaidmuo

Savaime aišku, kad Latvijos lietuviai, nenorėdami atsilikti kultūriniu požvilgiu nuo kitataučių, visomis išgalėmis rūpinosi ne tik gimnaziją įkurti, bet ir ją palaikyti. Jiems rūpėjo taip pat ir tautinis auklėjimas. Pirmiausia gimnazija ugdo lietuvių inteligentus, nes po Didžiojo karo lietuvių inteligentų, be kunigų, Latvijoje buvo labai maža. Šiandie gimnazijos dėka Latvijos lietuvių inteligentiškos jėgos yra smarkiai paugėjusios.

Gimnazija taip pat rūpinasi ir tautiniu jaunimo auklėjimu.

1927 m. pradėdant pirmąja abiturientų laida, gimnazija iki šiol išleido jau 11 laidų, daugiau, kaip 200 abiturientų.

Dabartiniu metu gimnazijoj yra per 90 mokinių. Direktoriumi nuo 1934 m. yra prel. Jasinskis, inspektoriumi V. Mockus. *Latvijos vyriausybė duoda metams 18.250 latų pašalpos, o Rygos miesto savivaldybė 3000 latų, patalpas ir kurą.*

Iš ko moterys turėtų išsilaisvinti

Yra moterų, kurios savo dvasiniais ir protiniais gabumais prilygsta vyrams, ar net juos pralenkia. Tai garsios rašytojos, mokslininkės, laisvės kovotojos, kurių vardus pagarbiai mini aliai vienas.

Bet ir paprasta moteris, išsilaisvinus visų pirma iš savo pasingumo, neveiklumo, galėtų daug nuveikti. Ji turėtų rūpintis visų pirma ne įvairiais pletkais, kaimynų šmeižimu ar tuščiomis kalbomis, kas ypač mūsų kaime yra praktikuojama, bet savo pačios kultūriniu pakilimu, lygiai savo krašto, savo tautos kultūriniu bei ekonominiu gyvenimu. Juk tautos gyvavimas daugely atvejų priklauso nuo moters-motinos. Susipratusi moteris — tai ateities gerovės laidas. Juk ji, o ne kas kitas reikiamai išauklės naują kartą, duos jai pažiūras ir atitinkamai išleis gyveniman.

Besikalbant su moterimis, dažnai tenka išgirsti nusiskundžiant, kad vyrai esą geriau pageidaujami ar tai visuomeniškam darbe ar kur kitur, kad moteris esanti laikoma tik to darbo priedu.

Tai yra tiesa. Bet ar čia nepačios moters kaltė? Ji dažniausiai pati pasitraukia iš tos veikimo dirvos, pasitenkindama tik namų pasauliu, užleidžia savo vietą vyrams. Kur reikalaujama lietuviško žodžio mokyklose, kur rašoma prašymai uždarytų lietuviškų draugijų atidarymo ir lietuviškų pamaldų bažnyčiose reikalu, ten moterų rasi tik mažytį, nežymų nuošimtį. Netgi tokiuose prašymuose moteriškų parašų tik trečdalis ar ketvirtadalis, o jų galėtų būti daugiau, nei vyriškų. Pagaliau, valsčių ar gromadų susirinkimuose moterys beveik visai nedalyvauja. Kodėl? Esą, tai ne jų reikalas. Vyrai daugiau nusimaną, tegul jie ir svarstą, nutardinėja. Moterims užtenką lopšio ir kuodelio.

Tai yra klaidingas nusistatymas. Moters vieta visur: ir privačiam šeimos gyvenime ir visuomeniškame veikime ji turi stovėti greta vyro. O jeigu kuriais klausimais mažiau nusimano nei vyras, turi lavintis, šviestis, kad galėtų pasiekti reikalingą lygį ir suprasti painius gyvenimo užuvingius.

Tiesa. Moters, motinos pareigos yra itin sunkios, jos darbas sunkiai nudirbamas, be to, reikiamai nesuprastas, neįvertintas, todėl nenuostabu, jei moteris į visa kita, išskyrus namų apyvoką, ūkio reikalus, numoja ranka. Ji neturi laiko.

Čia dažnai kalta pati moteris. Trūksta jai dažnai sumanumo, bent kokio planingumo, viską daro be jokios tvarkos, pribėgomis. Bet kitos kertės žiūrint, reikia pripažinti, kad mūsų moteris yra per daug apkrautos darbais. Didelė ūkio reikalų dalis tvyro ant jų pačių. Jos dažnai vyro užuitos, užrėktos. Joms, keturiasdešimt metų turintiems, duoti visą šešiasdešimt. Kas mūsų nepažįsta sudžiūvusios, raukšlėtos, be laiko pasenusios būtybės, kuri nuo ryto iki vakaro bėga pakniobstom apie namų ūkį. Tai mūsų kaimo moteris. Jai nerūpėjo nei veido raukšlių apgynimas, nei „linijų" išlaikymas, ji apie visa tai neturėjo laiko netgi pagalvoti. Žinoma, daug čia kaltas blogas darbo sutvarkymas.

Taip. Kaimo moteris iš tikro tiek turi darbo, kad nebėr jai laiko, kurį galėtų paskirti dvasiniam, kultūriniam darbui.

Kaimo moteris, reikia pastebėti, turi daugiau darbo nei vyras, ir tai jai atitenka pats juodžiausias darbas. Moters visur pilna. Jai ir namų ruoša, ir vaikų priežiūra, šeimos aprengimas ir nemaža dalis lauko darbų. Vis tai tvyro ant moters pečių.

Bet gerai darbą sutvarkius, padalinus jį ir moteriai, be abejo, liktų laiko kultūriniam darbui.

Moteris turėtų daugiau turėti pasitikėjimo savim, savo jėgomis, turėtų suprasti, kad gali ir turi dirbti ne tik savo pasauly, tai yra namie, bet ir visuomenėje.

Jeigu kalbama apie moteris išsilaisvinimą, tai, aišku, ne apie tokį, kokį įsivaizdina miesto moterų dauguma. Reikėtų galvoti apie išsilaisvinimą iš savo pačios pasyvumo, neveiklumo.

Taigi mūsų moterys turėtų pačios stoti darban. Gyvenimas nors ir nelengvas, bet to gyvenimo kiti jom nepalengvins, nepagerins, jos pačios turėtų rūpintis to gyvenimo negalavimų pašalinimu.

Vikt. Šiugžda

Vakar priešai — šiandien draugai

Čekoslovakija per 20 metų užsienio politikoje tvirtai laikėsi demokratinio bloko-Paryžiaus ir Londono. Tai buvo pavyzdingiausia ir ištvermingiausia to bloko sąjungininkė. Nežiūrint įvairiausių politinių persigrupavimų, naujų jos pašonėje išaugusių jėgų ir grasinimų, iki Godesbergo ir Miuncheno konferencijų paliko ištikima Londonui ir Paryžiui. Nors Hitleris nekartą davė suprasti Prahai, kad skaitytųsi su jo politika, blaviai įvertintų jo tikslus, nepastotų pietryčiuose jam kelio, už ką jis paliks Čekoslovakijai ramybėje, tačiau Benešas ir jo bendradarbiai, pasitikėdami savo sąjungininkais ir laikydamiesi pasižadėjimų, nenorėjo dėl to su Hitleriu net kalbėti.

Benešas apsivylė labai skaudžiai. Londonas su Paryžium leido Čekoslovakiją padalyti. Po tokio tragiško apsivylimo Benešui ir kitiems jo draugams neliko kitos išeities, kaip pasitraukti iš politinės arenos ir užleisti vietą kitiems, kurie galėtų surasti naujus kelius ir naujus, patikimesnius draugus.

O draugai patys atsišaukė.

Kai tik Berlynas sužinojo, kad Benešas pasitraukė, visa vokiečių spauda sutartinai prabilo: „čekai, tai didvyriška tauta, kuri verta didelės pagarbos". Neatsiliko skolinga ir Praha. Nauja generolo Syrovy vyriausybė aiškiai pakrypo Berlyno pusėn. „Sudieu Paryžiui" — atsiliepė Prahos spauda. „Mes dabar eisim tuo keliu, kurį mums rodys gyvenimo tikrovė ir jos faktai."

O tie faktai, kaip žinome, buvo tokie: Čekoslovakija buvo priversta atiduoti daug turtingiausių sričių Vokietijai ir Lenkijai. Be to, Vengrija pareikalavo atiduoti dalį Slovakijos ir beveik visą Pakarpačio Ukrainą, kad sudarytų bendrą sieną su Lenkija. Prahai grėsė pavojus visai subyrėti. Dėl to ji griebėsi griežtų priemonių. Pirmiausia leido Slovakijai sudaryti savo vyriausybę, tuo būdu sutikdama su slovakų liaudies partijos reikalavimais. Be to, pasiūlė sudaryti tokią pat vyriausybę ir Karpatų Ukrainai. Slovakai, kurie prieš tai Prahą gąsdino, kad jie atsiskirsią, dabar patys, kaip Čekoslovakijos atstovai, priešinasi Vengrijos reikalavimams.

Šis Prahos žygis sudarė nemažą dezorientaciją ir garsios Miuncheno ketverukės tarpe. Pirmiausia kiti vėjai papūtė iš Berlyno. Kai pas Hitlerį atsilankė naujas Prahos užsienių reikalų ministeris Chvalkovskis, Vokietija tuojau pasidarė Čekoslovakijos globėja. Žinoma, Chvalkovskis su Hitleriu susitarė visais klausimais: sutiko glaudžiai bendradarbiauti visose srityse. Hitleris už tai grąžino 12 vokiečių kariuomenės užimtų Sudetų krašto valsčių ir 2 svarbias geležinkelio stotis, atsisakė nuo plebiscito Miuncheno konferencijoje numatytose srityse ir pradėjo remti Prahą konflikte su Vengrija. Šis Hitlerio staigus pasukimas visai priešingon pusėn yra suprantamas. Juk jam rupi turėti laisvas rankas Dunojaus baseine. Kai didžiausias tos politinės Hitlerio kombinacijos priešininkas—Praha atidarė į tą baseiną savo vartus ir dar padavė jam draugišką ranką, tai jis iš karto viena koja atsistojo prie Rumunijos ir Sovietų Sąjungos Ukrainos, vadinasi, prie vieno iš savo vyriausių tikslų.

Šie Hitlerio žygiai yra priešingi ypač Italijos politikams. Pirmoji, bijodama perdidelio Vokietijos įsigalėjimo Balkanuose, palaiko Vengrijos reikalavimus. Jeigu Hitleriui pavyktų įgyvendinti aukščiau minėti planai, Italijai Balkanuose nebūtų vietos. O tuo tarpu šis rajonas politiniu ir ekonominiu atžvilgiu jai yra labai svarbus ir reikalingas. Todėl Musolinis ir remia Vengriją, kad ji sudarytų bendrą sieną su Lenkija ir užkirstų kelią Vokietijai.

O kaip Londonas su Paryžium? Šaltai žiūri ir laukia, kas bus su Rymo—Berlyno ašimi. Nesinorėtų, kad Hitleris per daug gautų, kad pertoli nenueitų. Neprošalį būtų jam užkirsti kelią. Tačiau ir Čekoslovakijos gaila. Ją jau ir taip labai nuskriaudė. Jeigu Hitleris atsitolins nuo ašies, tai, žinoma, prancūzai su anglais rems ir jį ir Prahą. Bet jeigu Rymas pažadės kokių nuolaidų, tai gali tarti karštesnį žodį ir Vengrijai. Tačiau dabar Vengrija vargiai tiek gaus, kiek reikalauja, nes Hitleris nepanorės, kad kas jam pastotų su tokiu triukšmu praskintą kelią į pietus ir rytus.

J.

KORESPONDENCIJOS

Kaltinėnai, Švenčionių apskr. *Vėl keičiama pamaldų tvarka.* Praėjusiais metais Kaltinėnuose dar klebonaujant visų lietuvių parapijiečių labai gerbiamam kunigui dekanui Nikodemui Vaišučiui, Vilniaus arkivyskupo Romualdo Jalbžykovskio įsakymu buvo pakeista pamaldų tvarka *(O gal tai buvo padaryta Lenkijos vyskupų susirinkimo nutarimu? Pagal Lenkijos konkordatą su Šv. Sostu toks nutarimas yra privalomas. Red)*. Šios parapijos lenkams (jų yra apie 300) buvo įvestos atskiros pamaldos. Kiekvieną šventadienį 9 val. įvesta lenkams mišios, lenkiški giedojimai ir lenkų kalba pamokslas.

Po to kun. dekanas Vaišutis iš Kaltinėnų buvo iškeltas. Jo vieton atsiųstas buvęs Marcinkonių parapijos klebonas kun. Rukas.

Kaip kitais šventadieniais, taip ir spalio 9 dieną (sekmadienį) Kaltinėnų bažnyčioje pamaldos turėjo būti pagal pernai įvestą tvarką: 9 val. lenkams, 11 val. suma — lietuviams. Bet įvyko kitaip. *Klebonas kun. Rukas paskelbė, kad arkivyskupo įsakymu tą dieną pamaldos turinčios būti lenkiškos.* Taip ir buvo. Tą dieną 11 val. pamaldos buvo laikomos lenkams. Iš kun. Ruko lenkiško pamokslo sužinota, kad tai buvo daroma išreikšti Dievui padėką už Užolzės prijungimą prie Lenkijos.

Pamaldų metu už krotelių prie pat didžiojo altoriaus sėdėjo kun. Ruko pasodintas vietos dvarininkas Kopiec'as ir kiti.

—as—as.

Paringys, Daugėliškio valsč. *Apkūlė.* Spalio 9 d. įsigėręs Grigiškės gyventojas R. P. prikibo prie Viršupio jaunimo ir pradėjo muštis. Užpultieji skolingi neliko: R. P. taip „pavartė", kad vos gyvą namo parvežė. Jo sėbras šaltišius Stanevičius, mėgino dar savo prietelių ginti, bet gavęs „skūron" pasislėpė. Dabar guli patale ir apgailestauja savo triukšmingas dienas, bet kaimynų užuojautos nesusilaukia. Tai žinomas peštukas, ne kartą teismo teistas ir nuteistas.

Ko ieškojo, tą ir gavo. Tai vis Stanevičiaus „monopolio" vaisiai!

Matęs.

Vaičiuliškė, Andriejavo valsč. Suv. apskr. *Dabartinis vaizdas.* Vaičiuliškės kaime yra apie 160 gyventojų, kurie sudaro iš viso 25 šeimas. Gyventojai visi lietuviai, išskyrus vieną nutautėjusią šeimą. Visi savo tautybės ir papročių stipriai laikosi.

Čia yra gražus jaunimo būrelis, kuris moka daug gražių dainelių, ypač tuo pasižymi mergaitės. Čia dainos girdis ne tik gražiais vasaros vakarais, bet ir šiurpų rudenį ir šaltąją žiemą. Pirkiose prie ratelių dažnai galima išgirsti skambančias dainas.

Ilgą laiką čia veikė Liet. Šv. Kazimiero ir Liet. Ūkio D-jos skyriai. Jų nariai dažnai darydavo susirinkimus, kuriuose buvo skaitomos aktualios paskaitos, deklamuojamos eilės ir t. t. Vien tik lietuviškų vakarų buvo surengta su vaidinimais apie 20. Prie virš minėtų draugijų skyrių dar veikė artistų, dainininkų, sporto ir jaunųjų ūkininkų kuopelės. Dabar tie skyriai ir kuopelės nebeveikia, nes 1936 metais uždaryti.

Pirmiau čia buvo ir lietuviška mokykla, kuri uždaryta 1933 m. Nuo 1933 m. čia veikia valdinė 4 skyrių mokykla su dėstomąja lenkų ir lietuvių kalba. Pirmaisiais metais pirmasis skyrius buvo mokomas vien lietuviškai, kituose skyriuose buvo lietuviškų pamokų mažiau negu lenkiškų. Slenkant metams, buvo mažinomos ir lietuvių kalbos pamokų skaičius. Šiais metais čia atvyko mokytojauti J. Ragelówna, kuri labai mažai temoka lietuviškai. Nors per savaitę kiekvienam skyriuje būna po dvi pamokos ir lietuviškai, bet visa tai lengvai neina, kadangi mokytoja pačiai paaiškinti lietuviškai negali. Mokykloje malda kalbama lenkiškai ir lietuviškai.

Vaikų tėvai ketina reikalauti tokio mokytojo, kuris mokėtų gerai ir lietuvių kalbą.

— Čia veikia Ožkinių pieninės filija. Tik gaila, kad vaičiuliškiečiai mažai į ją pristato pieno, nors čia yra keliolika stambių ūkininkų, kurie laiko po 4 — 5 karves, o į pieninę arba visai pieno nestato arba pristato tik po 10—12 litrų. Vaičiuliškiečiai, geriau palaikykite savo pieninę!

Laikraščių skaityme vaičiuliškiečiai užima ne paskutinę vietą. Dabar čia ateina „Aido" 10 egz. „Vil. Žodžio" 6 egz., „Vil. Aušros" 4 egz., „Liet. Baro" 1 egz., „Salez. Žinių" 3 egz. ir vienkartinių leidinių 8 egz.

Vaičiuliškiečiai galį būti pavyzdžiu didesniems Suvalkų krašto kaimams. Kooperacijos srityje, pav. į Punsko lietuvių vartotojų bendrovę „Talka" yra prisirašiusių apie 13 ūkininkų nariais.

Draugas.

Punskas, Suvalkų apskr. *Paskaitos.* Rugpiūčio mėn. pabaigoje ir rugsėjo mėn. pradžioje, iš eilės per kelis sekmadienius Punske mokyklos bute agr. J. Pajaujis ūkininkams skaitė paskaitas apie žiemkenčių javų tręšimą ir sėją ir apie mineralines trąšas ir jų sudėtį. Paskaitų klausė daug apylinkės ūkininkų. Spalio 9 d. agr. J. Pajaujis Punske „Žiburio" salėje skaitė informacinio pobūdžio paskaitas apie vaisinius medelius ir apie žąsų supirkinėjimą Suvalkų krašte „Talkai" tarpininkaujant.

— Malonus reiškinys, kad jau dalis Punsko apylinkės ūkininkų pradeda suprasti naudingų ūkiškų knygelių naudą. Jie uoliai skaito tokias knygas: „Jaunasis bitininkas", „Naminių gyvulių gydymas" ir kit. Panašių knygelių pareikalavimas kas kart didėja.

Draugas

KRONIKA

Pašto perlaidos

Su šiuo „Aido" numeriu siunčiame pašto perlaidas (przekaz rozrachunkowy), kuriuo prašome pasinaudoti, siunčiant prenumeratą. Sunčiant iki 15 auksinų sumą, už perlaidą mokėti nereikia, tik kitoje pusėje reikia pažymėti, už kurį laiką mokama prenumerata.

Podraug prašome skaitytojus siųsti prenumeratą tiktai paštu, aiškiai ir išskaitomai, rašant vardus, pavardes ir kaimų pavadinimus.

Sukonfiskuoti „Rudens Vakarai"

Vilniaus Miesto storastos sprendimu, spalių 15 d. sukonfiskuotas vienkartinis jaunimui skiriamas žurnalas „Rudens Vakarai", kurio redaktorius - leidėjas yra Antanas Atroška.

Policininkui suimant atspausdintą ir įrištą žurnalą, konfiskavimo priežastis buvo nenurodyta. Pagaliau, kitą dieną jo redaktorius leidėjas iš Miesto storastijos sužinojo, kad „Rudens Vakarai" sukonfiskuoti už visumą (za całość).

Choras leidimą gavo, o choristai dar negauna

Kaip jau ne kartą buvo rašyta, Vilniaus lietuvių choras „Varpas" dar šių metų rugpiūčio mėnesio pradžioje yra gavęs administracinės valdžios leidimą išvykti gastrolėms į Lietuvos Valstybę. Tačiau pastatyta sąlyga, kad šalia to choro dalyviai leidimus išsirūpintų kiekvienas atskirai. Jie ir paprašė, bet, kaip girdėti, iki šiol dar nė vienas choristas leidimo nėra gavę.

Taip pat vis dar nesusilaukia leidimo ir lietuvių ūkininkų ekskursija. Jai dar ir bendras leidimas nėra duotas.

Liet. Ūkio Draugijos kuratorius traukiamas teisman

Šių metų sausio mėnesį buvo sulaikyta, o vėliau uždaryta Vilniaus Lietuvių Ūkio Draugija. Nuo sulaikymo dienos draugijos reikalus ėmė vesti Vilniaus miesto storastos paskirtas valdiškas kuratorius Česlovas Beuermanas. Perėmęs į savo rankas draugiją, kuratorius nuo vasario mėnesio pradžios atleido visus draugijos tarnautojus agronomus: Mykolą Čibirą, Motiejų Kraužlį, Joną Jankauską ir instruktorių Rišardą Pleskačiauską. Atleido nesumokėjęs už gruodžio ir sausio mėnesius algų, atleidimo atveju nesumokėjęs už tris mėnesius atlyginimo ir už vieno mėnesio neišnaudotas atostogas.

Nesulaukę ilgesnį laiką atlyginimo, draugijos tarnautojai, pasiremdami atitinkamu įstatymu, kuratoriui Česlovui Beuermanui iškėlė teismo bylą.

Teko sužinoti, kad ši byla bus svarstoma Vilniaus Darbo teisme spalių 25 dieną.

Siaučia vidurių šiltinė

Paskutinėmis dienomis Vilniuje pradėjo labiau siausti vidurių šiltinė. Miesto sanitarinės įstaigos tuo susidomėjo ir stengiasi šiai ligai užkirsti kelią.

Kaip parastai, ligos epidemija pradėjo siausti bedarbių ir vargšų šeimose.

Amatininkų žiniai

Vilniaus Amatų Rūmai organizuoja 2-jų mėnesių kursus tiems amatininkams, kurie nori laikyti gizelių (čeladnikų) egzaminus. Kursai prasidės spalių 25 d.

Kandidatai į šiuos kursus turi turėti: 1) ne mažiau kaip 23 metus amžiaus, 2) liudymą, kad yra dirbę amato srityje nors 5 metus ir 3) turi mokėti žodžiu ir raštu lenkų kalbą.

Pabaigę kursus amatininkai turės teisę laikyti gizelių egzaminus.

Prašymai kartu su gimimo metrikais ir kitais dokumentais reikia įteikti Amatų Rūmams iki spalių 24 dienos.

Naujas mokestis

Jau yra paskelbtas naujas įstatymas, kuriuo ligi šiol buvusios kelių rinkliavos panaikinama ir vietoj jų įvedamas nuolatinis kelių mokestis. Anksčiau kelių piniginės rinkliavos buvo privalomos tik kaimams ir miesteliams, dabar šį mokestį turės mokėti ir miestų gyventojai.

Naujojo mokesčio didumas tuo tarpu tiksliai dar nenustatytas. Įstatymas tik pažymi, kad jis nebūsiąs didesnis kaip trys ketvirtadaliai pagrindinio valstybinio mokesčio.

Vilniaus miesto magistratas pradėjo šį mokestį rinkti nuo šio mėnesio pradžios. Jis tikisi surinksiąs daugiau kaip 30.000 auks.

Tvarkomas Bernardinų sodas

Pagaliau, Vilniaus Bernardinų sodas norima galutinai sutvarkyti. Pašalinus buvusius parodos paviljonus, prieita ir prie vasarinio teatro patalpų. Netrukus ir jos buvo nugriautos. Dabar dar rengiamasi nugriauti paskutinis sodo pastatas—restoranas.

Redakcijos atsakymai

Omegos Draugui. Vienos korespondencijos nedėsime: nenorime tiems įvykiams užbėgti už akių. Kai visa tai bus padaryta, tuomet mums parašykite.

—as-sui. Dėl žinomų priežasčių jūsų korespondencijų palikome tik pačius faktus. Taip pat dėl tų pačių priežasčių šį kartą išleidome ir visus kun. Rukui daromus priekaištus. Mat, jau dabar kitokie laikai. Prašome ir toliau mums bendradarbiauti.

P. E. Galiniui. Tiems asmenims galima parašyti „Aido" redakcijos adresu.

Putpelei. Gal ir negerai buvo padarytu, bet tuo tarpu patartumėm žiūrėti, kaip į visai nesvarbų dalyką.

A. Vargui. Nedėsime: nemaloni žinia. Lauksime geresnių naujienų. Prašome rašinėti.

m. n. Žinios iš Arodniškės negalėsime įdėti, nes jūs jos laikraštyje nepamatytumėte.

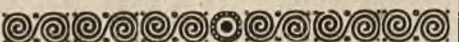
Jonui. Trūkstamų numerių galite gauti „Aido" administracijoje. Paštu nusiųsti negalėsime.

Parapijiečiui. Patartumėm palaukti aukštesniojo teismo sprendimo.

Br. Šalnai. Galimas dalykas, kad tamsta toks ir esi, tačiau, kai mums asmeniškai nesi pažįstamas, tai tuo reikalu mes nieko negalėsime daryti. Tikėkitės, kad ir be mūsų paramos jūsų prašymas bus išklausytas.

Tėvui. Apie mokytojos nepedagogiškus pasielgimus galėtute parašyti mokyklų inspektoriui arba kuratorijai. Mes tos žinios įdėti negalėsime.

Kaimiečiui. Susirinkę į vieną vietą galite rožančių kalbėti ir lietuviškas giesmes giedoti be jokios baimės. To nieks negali uždrausti. Tas asmuo, kuris jus baugina, šioje srityje nieko neišmano.



Lietuvių kalba Čikagos aukštesniosiose mokyklose

Lietuvos konsulas Čikagoje P. Daužvardis, kaip praneša Amerikos lietuvių spauda, kreipėsi raštu į Čikagos mokyklų direktorių W. H. Johnsoną dėl lietuvių kalbos įvedimo į Čikagos aukštesniąsias mokyklas. Atsakymas į laišką gautas teigiamas ir konsulas P. Daužvardis jau tarėsi su to direktoriaus asistentu Caselliu, kuris pareiškė, kad lietuvių kalba galės būti įvesta, jei tik susiras reikiamas skaičius norinčių mokytis — vienoje mokykloje 100 — ir tinkamas mokytojas bei vadovėliai.

Taigi dabar visas reikalas priklausys nuo pačių lietuvių sugebėjimo pasinaudoti tuo palankumu.

KARAS KINIJOJE

Karo veiksmai pietų Kinijoje vis plečiasi. Japonai vis daugiau kariuomenės ten siunčia ir planingai slenka į Kantoną. Pirmas susidūrimas kiniečių su jais pasibaigė jiems nelaimingai. Japonai atmetė kiniečių kariuomenę, kuri bandė pastoti jiems kelią. Kiniečių nuostoliai gana dideli. Jie iš lygumos pasitraukė į kalnus ir čia laukia japonų.

Gyventojai iš Kantono bėga. Jau apie pusė milijono žmonių išsikraustė į krašto gilumą. Japonų lėktuvai kelis kartus bombardavo miestą ir sukėlė dar didesnę paniką tarp gyventojų.

Japonų kariuomenei, kuri eina imti Hankau, beliko iki miesto tik 75 kilometrai.

Čangkaišekas išleido atsišaukimą į visą pasaulio kiniečius, kviesdamas juos negailėti aukų savo tėvynės gynėjams. Tame atsišaukime pareikšta vilties, kad kiniečiai sugebėsią apsiginti nuo japonų.

KARAS ISPANIJOJE

Nedidelės kautynės eina visose fronto vietose. Prie Ebro upės vyriausybininkai puola nacionalistus ir stengiasi atsiimti anksčiau prarastas pozicijas. Vienur kitur jiems tai pavyko pasiekti, tačiau tie laimėjimai neturi didesnės reikšmės.

Nacionalistų lėktuvai vėl dažniau pradėjo bombarduoti miestus ir uostus. Šį kartą didesnių nuostolių jie nepridarė.

Prancūzijos vokiečių judėjimas

Jau buvo rašyta, kad paskutiniu metu gyvenantieji Prancūzijoje (Alzase ir Lotaringijoje) vokiečiai pradėjo statyti Prancūzijos vyriausybei gana griežtus reikalavimus.

Ryšium su tuo spaudoje pasirodė platesnių žinių apie tą judėjimą. Kaip aiškėja, hitlerininkų judėjimo . Alzase ir Lotaringijoj centras yra Strasburgas. Čia dirba dvi organizacijos, toli siekiančios taip aukštutiniam, taip žemutiniam Reine. Viena iš jų vadinasi „Landespartei", įsteigta 1927 m. Ji leidžia savo laikraštį „Elsass - Lothringer Zeitung". Yra tai vienintelis Alzaso laikraštis, kuris mielai įleidžiamas į Vokietiją. Šis faktas aiškiai charakterizuoja to laikraščio pakraipą. „Landespartei" paskutiniuoju laiku pradėjo gana griežtai reikalauti autonomijos, tokios, kaip Henleinas pareikalavo Čekoslovakijoj.

Ta partija turi ir jaunimo organizaciją, vad. „Jungmannschaft". Jos vadas yra Bikleris, nepaprastai pamėgdžiojąs Henleiną.

Ši jaunimo organizacija apipila Alzasą įvairiausiais atsišaukimais, kurių turinys būna perdaug aiškus. Štai pora sakinių: „Grįšime prie tėvynės, kuri buvo iš mūsų atimta! Problema: ar leisime save „suprancūzinti", mes patys išspręndėme neigiamai ir galutinai mūsų šūkis yra kova iki laimėjimo" ir t.t.

„Jungmannschaft" organizacija turi konspiratyvių grupių. Gerai žinąs šį dalyką prancūzų žurnalistas Emanuelis d'Aster tvirtina, kad Alzase ir Lotaringijoj šiuo metu yra 116 tokių konspiratyvių vokiečių grupių.

Jaunimo organizacijos vadas Dr. Bikleris yra jaunas advokatas, pilnas fiurieriškų ambicijų. Savo būrius jis sveikina pakėlęs ranką šūkiu „Frei Volk!" Jaunimas visada choru atsako: „In eigenem Land".

Prieš kiek laiko prancūzų dienrašty „L'Intransigeant" buvo įdėtas pasikalbėjimas su Bikleriu. Jis štai ką pareiškė:

„Prancūzų politika, kurią jie veda su mumis, yra klaidinga. Esame vokiečiai, o už mūsų pečių stovi 100 milijonų vokiečių tauta. Nors kancleris Hitleris šiuo metu nesidomi Alzasu, tai vis dėlto Berlynas su nemažesniu uždegimu dirba, kad mes čia neprarastume savo tautinių įsitikinimų. Esu tikras, užbaigė Bikleris, jei šiandien Alzase būtų pravestas nuoširdus plebiscitas, tai 70% gyventojų pasisakytų už autonomiją".

Alzaso ir Lotaringijos vokiečiai yra „dvasiškai maitinami" iš Trečiojo Reicho. Pagal prancūzų statistinius davinius, per savaitę iš Vokietijos per Strasburgo pasienio punktą praeina: 1 000 egz. vokiškų dienraščių, 47.000 egz. savaitraščių, 5.700 dvisavaitinių leidinių ir 15.400 mėnesinių. Apskritai, per tą vieną punktą per savaitę praeina 69.300 Vokietijos laikraščių.

×

Taip trumpai suglaudus atrodo vokiečių akcija Alzase ir Lotaringijoj. Vokiečių statistika tam krašte priskaito 1.300.000 savo tautiečių. Reikia nepamiršti, kad ši mažuma yra stipriai susiorganizavusi ir labai drausminga.

Prancūzai anksčiau į ši vokiečių judėjimą žiūrėjo pro pirštus. Bet paskutiniuoju metu, kai ten gyvenantieji vokiečiai pradėjo rodyti nepaprastą aktingumą ir griežtai reikalauti autonomijos, prancūzai taip pat sujudo. Spauda, nurodydama į Sudetus, pataria vyriausybei budėti ir imtis atitinkamų žygių suvaldyti šiam hitlerininkų judėjimui.

Lietuva stiprina savo ginkluotas pajėgas

„Liet. Aidas" rašo, kad po vasaros atostogų jau prieš kurį laiką pradėjo posėdžiauti Lietuvos Sąjungos Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti centro valdyba. Sudaromas naujas ateinantiems metams veikimo planas, kuriuo norima dar labiau pagyvinti krašto ginkluotų pajėgų stiprinimą, ypač aukomis Ginklų Fondui ir Karo Laivyno Fondui. Centro valdyba yra išsiuntinėjusi S-gos apskričių komitetams aplinkraščius, kuriuose raginama, kad visi tie, kurie šiemet dar ligi šiol nėra paaukoję Ginklų Fondui, kariuomenės šventės proga atliktų tą pareigą.

Visais krašto ginkluotų pajėgų stiprinimo reikalais visuomenė informuojama per radiją, spaudą ir kinus. Be to, sąjunga yra išleidusi iliustruotą leidinį „Lietuvos Kariuomenė", kur atvaizduotas Lietuvos kariuomenės gyvenimas ir darbai.

Įvairu-įdomu

Kalmynai galės turėti ramumą

Radijas smagus dalykas, bet mieste dėl radijo kyla tarp kaimynų ir nemaža nesusipratimų, ypač dabar, kada visi radijo aparatai yra su garsintuvais. Turintieji, pavyzdžiui, radijo aparatą paleidžia kokią muziką ko garsiausiai, visai nesiskaitydami su kaimynais, kurie gyvena už sienos Londone štai jau sugalvota, kaip rasti iš to keblumo išeitį. Pagaliau vienas inžinierius tą išeitį surado. Blogiausia betgi, kad išrastoji priemonė galės būti įvedama tik naujai statomose namuose arba iš pagrindų remontuojamuose butuose. Pati priemonė betgi yra labai gera. Besiribojančių butų sienos izoliuojamos tam tikra medžiaga, kuri nepraleidžia garso bangų, kad kambaryje ir garsiausiai būtų šaukiama ar griežiama.

Kaip Italijoje keliamas gimimų skaičius

Italijos fašistinė valdžia yra rimtai susirūpinusi šalies gyventojų prieauglio pakilimu, nors italų tautai visai negresia gyventojų prieauglio sumažėjimas. Šita savo politika fašistai nori padaryti savo tautą ko gausiausią ir galingiausią. Gyventojų prieauglį keldama, Italijos vyriausybė verčia vyrus vesti, o vedantiesiems, jeigu jie yra neturtingi, teikia pinigines pašalpas ir paskolas. Ir taip jaunavedžiai gauna ilgatermines 5-ių tūkstančių lirų paskolas, kurios visai numarinamos, jeigu per septynerius metus vedusieji susilaukia penkių vaikų. Kadangi dar metinis gyventojų prieauglis nėra pakankamas (pernai, pav. priaugo tik 375 tūks. gyventojų, o turėjo priaugti 400 tūks.) tai vyriausybė ketinanti imtis naujų priemonių prieauglio pakelti.

Bus parašyta moterų frizūrų istorija

Nesunku pastebėti, kad moterų frizūros, atseit, šukuosenos keičiasi kartu su laiku, lygiai kaip mados ir netgi meno stiliai. Vienaip, pavyzdžiui, šukavosi senoves Graikijos ir Romos moterys, kitaip šukuosenos atrodė viduramžiuose, o dar kitaip naujais rokoko laikais. Šių dienų moterų šukuosena taip pat turi savotišką išraišką. Šis paprastas dalykas galima ir labai rimtai traktuoti. Štai vienas Varšuvos universiteto filosofijos absolventas yra sumanęs parašyti moterų frizūrų istorinę studiją filosofijos daktaro laipsniui įgyti. Nėra abejonės, kad toji studija moterų tarpe turėsianti nemažą pasisekimą.

Mirties Žemuma

Karščiausia žemės rutulyje vieta yra vadinamoji Mirties Žemuma Kalifornijoje (Amerikoje). Šitoji Žemuma yra 100 metrų žemiau jūros paviršiaus. Turi 240 klm. ilgio ir nuo 15 ligi 56 klm. pločio. Yra tenai didelės balos ir tyrlaukiai. O ežerai spokso kalnų viršūnėse. Siaučia ten didelės smėlio audros, taip, kad nieks žmonių tenai negali gyventi. Juo labiau, kad toje žemumoje yra labai aukšta temperatūra. Karščio metu temperatūra siekia 71°C, o paprastai yra ten 60°C. 1849 metais šitoje žemumoje žuvo didelis būrys emigrantų. Mirties Žemuma duoda ir naudos. Joje randama daug borakso ir boro rūgšties, naudojamos daugelyje pramonės šakų. Čionai dirbantieji darbininkai gyvena tam tikruose namelIuose, pastatytuose aukštai ant tam tikrų stulpų.

Šveicarijoje daug visokių pabėgėlių

Šveicarija yra neutrali valstybė. To neutralumo ji laikėsi Didžiojo karo metu ir dabar būtų neutrali, jeigu kilęs Europoje karas. Todėl kilus Europoje neramumui, Šveicarijon suvažiavo daugybė svetimšalių, ieškančių ramesnio kampelio. Dabar Šveicarijos valdžia nusiskundžia, kad visokių svetimšalių joje esą jau per daug. Daroma žygių kai kuriuos svetimšalius atgal grąžinti.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.